

1. Същност и диагностика на заболяването

През старостта човек се изправя пред множество трудни ситуации, чието решение не може да отложи. Самата перспектива за приближаващия край на живота съдържа в себе си елементи на заплахата, които по някакъв начин трябва да бъдат преодолени. През старостта под заплахата могат да се окажат ценностите и вярванията. Емоционалната реакция към тези заплахы е състояние на страх.

През старческата възраст възникват множество страхове от биологичен тип, свързани с нарастващата безпомощност и с процеса на затихване на жизнените функции на организма. Нарастването на биологичните страхове може да бъде свързано и с намалената активност, в резултат на което човек се фокусира върху собственото си състояние. Налице са и други ирационални страхове, например, от преследване; морални (че е дошло времето да си дава отчет дали е осмислил живота си); социални (например от самота); от смъртта; от външна агресия и много други.

Едно от заболяванията, които са присъщи за старостта са деменциите.

Деменцията е заболяване, което води до силно влошаване на умствените способности и засяга паметта, мисленето, възможността за решаване на проблеми, концентрацията и възприемането. Деменция е понятие, което обхваща широк спектър от заболявания, като при по-голяма част от тези заболявания се наблюдава дегенерация, тоест, болестта напредва с времето.

Деменцията е заболяване, което обикновено се наблюдава при лицата в напреднала възраст, въпреки че, съществуват и други форми на деменцията.

Трябва да се посочи, че основните симптоми на заболяването са обърканост, неспокойствие, раздразнение, нарушен сън, агресия, несъответстващо сексуално поведение.

Както бе споменато, деменцията почти винаги е болест на старостта. Над 65 годишна възраст засегнатите от деменция са около 1 на 20 души, а на възраст над 80 години - 1 на 5 души. Деменцията на хора под 65 години се смята за ранно начало или предстарческа деменция и е рядкост, тя засяга под 1 на 1000 души.

При деменцията се проявява неспособност за:

- продължително съсредоточаване в умствен труд;
- лесна психична уморяемост;
- намалени критични възможности, неясно и неточно възприемане на събитията и явленията;
- незапомняне на новото при първоначално сравнително добро възпроизвеждане на спомени от младата и зрялата възраст;
- емоционално обедняване;
- недостатъчна волева активност.

2. Причини за заболяването

Основна причина за деменцията е умиране / унищожаване/ на част от мозъчните клетки. От своя страна, това е следствие от:

- • Недостатъчно снабдяване на някои мозъчни участъци с кръв/кислород;
- • Травми на главата;
- • Притискане на мозъка (от тумори);
- • Събиране на течност между мозъка и мозъчната обвивка;
- • Неврологично заболяване;
- • Инфекция (СПИН) или възпалителни прояви (луетичен енцефалит, менингоенцефалит, параинфекциозни енцефалити);
- • Витаминен дефицит;
- • Продължителна злоупотреба с алкохол.

Следователно, деменцията се дължи на органични изменения в кората на главния мозък, особено в челния дял.

3. Видове деменции

Съществуват различни класификации на деменцията като заболяване. Тя може да бъде разграничена на:

- алкохолна, която се появява при остра форма на алкохолизъм;
- апатична, това е заболяване, съчетано с апатия; наблюдава се при старческа и предстарческа деменция;
- апоплектична: заболяване, което настъпва като последица на мозъчен инсулт (кръвоизлив, тромбоза). Проявява се веднага след проявяване на съзнанието; по характер може да бъде както лакунарна, така и глобарна, а по протичане — стационарна и рядко регресиентна.
- артериосклеротична – тя е предизвикана вследствие на мозъчна артериосклероза. Изразява се в постепенно намаляване способността за съсредоточаване, бърза уморяемост, невъзможност за заучаване на нови данни и за схващане на сложни отношения, стесняване на духовния кръгозор, интелектуален упадък при запазено първоначално съзнание за неговото настъпване, отслабване на паметта за близки събития, докато миналото се възпроизвежда точно и живо. В тежки и напреднали случаи процесът завършва с дълбоко оглупяване.
- глобарна: това е цялостна деменция, пълно оглупяване; интелектуално-мнестична деградация, при която се стига до разрушаване на „ядрото“ на личността, при нея има рязко понижаване на критичните способности, унищожаване на „запасите“ от миналия опит, невъзможност за извършване на елементарни обобщения и други мисловни операции; на преден план изпъкват инстинктивно поведение.
- дисмнестична е вид частична деменция, при която на преден план изпъкват различни видове хипомнезии; наред със запазването на личността и с наличието на критичност може да се наблюдава емоционална инконтиненция,
- епилептична, тя води до оглупяване при епилептична болест. Интелектът и паметта отслабват постепенно. Критичните способности на болните се снижават — те не са в състояние да разграничават същественото от второстепенното. Кръгът на интересите им се стеснява до ограничения свят на тяхната болест, съобразителността намалява, асоциативните връзки обедняват. Мисловният процес се характеризира с бавност, лепливост, обстоятелственост и повтаряемост.
- лакунарна: това е т. нар. огнищна деменция, частично оглупяване; изразява се в отслабване на паметовите и умствените способности, забавяне на протичането на психичните процеси, трудно съобразяване, обедняване на асоциациите, но до разпад на личността не се стига: болният запазва мирогледа, навиците и интересите си, като проявява критично отношение към заболяването си.

4. Лечение на заболяването и превенция

Повечето видове деменция не се лекуват. Изключение правят случаите на деменция, причинени от витаминен недостиг и травмите на главата (лечение чрез хирургична намеса).

Лекарствата за деменция като Aricept и Reminyl се предписват за облекчаване на симптомите на деменцията, но не могат да я лекуват. Сега научните изследвания са насочени към търсене на възможности за лечение с антиоксиданти, ваксини. От полза могат да бъдат и алтернативни терапии, т.е. немедицински интервенции като терапия с музика, ароматерапия и реминисцентна терапия.

Няма сигурни начини човек да се предпази от деменция, но от полза може да се окаже здравословния начин на живот. Редовните физически упражнения и приемането на добавки като Gingko Biloba могат да осигурят добро снабдяване на мозъка с кръв.

Хората с деменция, които имат и физически проблеми или поведението им изисква наличието на специализиран персонал, имат нужда да бъдат настанени в специализирано заведение, където за тях да се полагат медицински грижи.

Деменцията може да се забави и с профилактика на самото стареене.

Стареенето се свързва с процеси като постепенно забавяне на клетъчното делене, физическо износване, необратима загуба на мозъчни клетки, генетични нарушения в резултат на неблагоприятни фактори от околната среда и окисляване, причинено от свободните радикали. Последните представляват нестабилни химически активни частици, които се образуват постоянно в процеса на трансформацията на енергията вътре в клетките, но при пушене, нездравословно хранене и стрес количеството им значително се увеличава. Те влияят върху стареещия организъм и водят до намаляване на еластичността на кожата, мозъчните клетки, кръвоносните съдове и сухожилията, както и до прогресивно влошаване на функциите на органите и ставите. Ако човек още от юношеството и в зряла възраст се грижи за доброто си здраве, има голяма вероятност да го съхрани и с напредването на годините, като избяга от основните видове деменции.

